Jaarverslag 2012

Inhoud

Voorwoord

Het afgelopen jaar was een druk jaar, waarin veel is bereikt. Wij zijn blij te kunnen melden dat de benoeming voor het derde lid van de Algemene Rekenkamer is gerealiseerd. Wij heten de heer Ling Wong van harte welkom als lid. Helaas is er in 2012 op personeelsgebied niet veel ontwikkeling geweest voor wat betreft de invulling van onze vacatures. Het is ons ook niet gelukt een kandidaat voor de positie van secretaris te vinden. Daarnaast stelt het ons teleur te moeten melden dat wij goede kandidaten voor onze onderzoeksafdeling hebben moeten missen gezien de lange doorlooptijd tot benoeming van onze personeelsleden.

Wij zijn verheugd over het feit, dat door forse inspanningen van alle betrokkenen, de inhaalslag van het opleveren en het onderzoek naar de achterstallige jaarrekeningen van het land Aruba (het Land), is gerealiseerd. Eind augustus 2012 zijn alle achterstallige jaarrekeningen van het Land en de Jaarrekening 2011 aan de Staten aangeboden door de minister van Financiën, Communicatie, Utiliteiten en Energie (minister van Financiën) tezamen met de onderzoeksrapporten van de Algemene Rekenkamer. Dit was een eerste stap, wij zijn er nog niet. De behandeling van de jaarrekeningen in de Staten heeft nog niet plaatsgevonden. Ook is het van belang om vanaf nu, de jaarrekeningen van het Land tijdig op te leveren, waarbij elk jaar de kwaliteitsverbetering zichtbaar is.

Uit ons jaarverslag 2012 zal blijken dat het begrip *integriteit* het afgelopen jaar een belangrijke rol heeft gespeeld. Niet alleen binnen onze eigen organisatie is aandacht besteed aan dit thema, ook is dit naar voren gekomen in ons onderzoek. Wij hebben op diverse terreinen stappen gezet, maar er is nog veel werk aan de winkel. De positie van de Algemene Rekenkamer zal versterkt moeten worden willen wij onze taken optimaal kunnen uitvoeren. Hiervoor hebben wij onze plannen kenbaar gemaakt. Een sterk functionerende waarborginstituut is in onze ogen, een noodzakelijke voorwaarde binnen een goed functionerend democratisch bestel.

Oranjestad, 20 maart 2012

G. Werleman
voorzitter

1 Algemeen

1.1 Opzet verslag

In dit verslag legt de Algemene Rekenkamer verantwoording af over de werkzaamheden en activiteiten van het afgelopen jaar. Dit doen wij niet alleen omdat dit een wettelijke vereiste is, maar ook omdat wij denken dat transparantie in ons handelen een belangrijke voorwaarde is voor een integere organisatie. In dit verslag zullen wij stilstaan bij onze kernactiviteiten en de ontwikkelingen gedurende het afgelopen jaar. Gezien de onduidelijkheden die er nog bestaan van de plaats van de Algemene Rekenkamer in het staatsbestel, hebben wij besloten wat uitgebreider in te gaan op samenstelling en opzet van de organisatie. Wij zullen extra informatie geven over onze werkwijze en het onderzoeksproces. Belangrijke informatie over onze contactmomenten en de inzet van het personeel zullen ook aan de orde komen in ons jaarverslag. Evenals de vorige jaren zullen we wederom een financieel overzicht geven van onze begrotingsuitputting.

1.2 Leeswijzer

Na het voorwoord en dit algemeen hoofdstuk, wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de organisatie en onze werkwijze. Hoofdstuk 3 zal in het teken staan van de verantwoording van onze werkzaamheden, de door ons verrichte onderzoeken met daarbij een beeld van de tijdsbesteding van het Secretariaat. In het afsluitend hoofdstuk wordt een financieel overzicht over 2012 gepresenteerd.

2 Organisatie

2.1 Grondslag, taak en doelstelling

De Algemene Rekenkamer is een onafhankelijk controleorgaan dat belast is met het onderzoeken van de rechtmatigheid en doelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven van het Land. Onze positie is verankerd in de Arubaanse Staatsregeling en verder uitgewerkt in de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba (LARA).

Onafhankelijk wil zeggen dat de Algemene Rekenkamer vrij is in de keuze van onderwerpen van onderzoek, zelf bepaalt op welke wijze het onderzoek wordt uitgevoerd en hoe daarover wordt gerapporteerd. Wij houden bij het nemen van beslissingen ten aanzien van de uit te voeren onderzoeken, wel zoveel mogelijk rekening met de wensen van de Staten.

Een belangrijke leidraad voor ons werk is dat de burgers van Aruba erop moeten kunnen vertrouwen dat de regering rechtmatig en doelmatig omgaat met publieke middelen en dat de beloofde resultaten ook daadwerkelijk worden bereikt. Onze onafhankelijke positie is essentieel in het bereiken van het beter functioneren van het openbaar bestuur, zodat de burger meer rendement ontvangt van de betaalde belastingen. De verdere uitwerking van onze verzelfstandiging is een van onze hoofddoelstellingen van de komende jaren. De ontwikkeling naar een volwaardig en gerespecteerd waarborginstituut, is een bewustwordingsproces dat bij een eenieder voelbaar is.

2.2 Samenstelling

De inrichting en bevoegdheid van de Algemene Rekenkamer worden in de LARA geregeld. Nadere instructies inzake de werkzaamheden worden geregeld in het Reglement van Orde.

2.2.1 Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer bestaat uit drie leden. Daarnaast dienen twee plaatsvervangende leden te worden benoemd.
Wij zijn verheugd te melden dat in 2012 de benoeming en beëdiging van het derde lid is volbracht. De Algemene Rekenkamer bestaat hedendaags uit:

- G. Werleman (voorzitter, benoemd bij LB dd. 19 december 2008, no. 2);
- mr. F. Nuboer (benoemd bij LB 19 december 2008, no. 3);
- drs. L. Wong (benoemd bij LB 10 oktober 2012, no. 8).

De leden worden voor het leven benoemd (dat wil zeggen tot 70 jaar). Momenteel is de functie van lid geen voltijdse functie. In de LARA wordt bepaald dat de voorzitter, leden en plaatsvervangende leden een jaarlijkse remuneratie ontvangen. De hoogte hiervan wordt in een landbesluit h.a.m. bepaald. De opzet van de Algemene Rekenkamer gaat uit van een collegiaal bestuur. Dit betekent dat besluiten niet worden genomen door bijvoorbeeld alleen de voorzitter of door een afzonderlijk lid. Besluiten worden genomen in de Kamervergadering in het bijzijn van de secretaris.

Elk lid vervult tevens de rol van lid-rapporteur voor een deel van de onderzoeken van de Algemene Rekenkamer. Een lid-rapporteur draagt zorg voor de bestuurlijke invulling tijdens het onderzoeksproces. Dit houdt in dat een lid-rapporteur tijdens het onderzoeksproces toetst, of de richting van het onderzoek en de bevindingen, voldoende basis bieden voor een bestuurlijk advies. De vaktechnische invulling en kwaliteitsborging van het onderzoekproces zijn voorbehouden aan de projectleider van het onderzoek.

Aan de Algemene Rekenkamer is dan ook een ambtelijke organisatie, bestaande uit een secretaris (hoofd van dienst) en het personeel toegevoegd, hierna te noemen het Secretariaat.

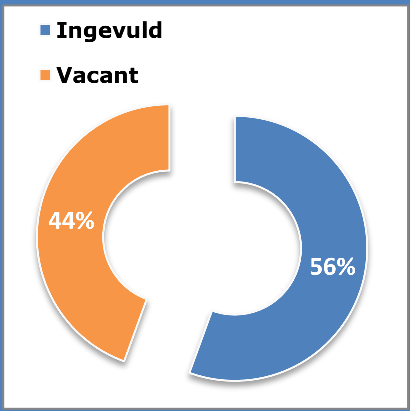
2.2.2 Het Secretariaat

De secretaris is, met inachtneming van de door de Algemene Rekenkamer bij instructie en besluiten te geven richtlijnen en aanwijzingen, belast met de dagelijkse leiding van de werkzaamheden en is mede belast met de verzorging van huishoudelijke aangelegenheden van het Secretariaat.

Bezetting

Wij hebben al jaren te kampen met een gebrek aan personeel. Tot heden is er weinig verandering opgetreden in de invulling van de vacatures bij het Secretariaat van de Algemene Rekenkamer. De stand van zaken in 2012 ten opzicht van 2011 is ongewijzigd gebleven. Het volgende figuur geeft een beeld van onze bezetting weer, gebaseerd op de formatie zoals weergegeven in onze begroting 2012.

Figuur 1 Bezetting 2012

Functie	Formatie 2012	Bezetting per 31-12
secretaris	1	0
projectleider	3	3
onderzoeksleider	3	2
onderzoeker	6	2
beleidsmedewerker	1	0
assistent beleidsmedew.	1	0
secretaresse	1	1
administratief medew.	1	1
huish. hulp (deeltijd)	1	1
Totaal	**18**	**10**

Wij hebben na een succesvolle wervingsronde in 2012 een drietal sterke potentiële kandidaten voor onze onderzoeksafdeling geselecteerd en voorgedragen aan de minister van Algemene Zaken. De lange doorlooptijd voordat overgegaan wordt tot benoeming, heeft met zich meegebracht dat één kandidaat haar sollicitatie heeft ingetrokken en een andere kandidaat, waarbij de benoeming na 4 maanden heeft plaatsgevonden, reeds een andere baan had aanvaard. De Algemene Rekenkamer heeft uiteindelijk op 18 februari 2013, na een doorlooptijd van bijna één jaar, bericht ontvangen van de benoeming van een beginnend onderzoeker per 1 maart 2013.

Het is de Algemene Rekenkamer in 2012 wederom niet gelukt de vacante functie van secretaris in te vullen. In 2012 is deze functie, in het verlengde van 2011 door waarnemers uitgevoerd. Dit betekent dat één onderzoeksleider (periode februari 2011 tot en met februari 2012) en één projectleider (periode maart 2012 tot en met december 2012) hun functie in de onderzoeksafdeling niet, of slechts deels hebben kunnen uitvoeren. Een andere projectleider was per februari 2012 niet meer actief binnen het Secretariaat.

Opzet en invulling taken

De Algemene Rekenkamer en haar Secretariaat is een organisatie in ontwikkeling. In uitwerking op ons strategisch beleidsplan hebben wij nadere inzichten verkregen voor wat betreft de opzet en de invulling van de taken van het Secretariaat. Wij

hebben deze zienswijze vastgelegd in een organisatieboek en zijn momenteel in afwachting van de erkenning en bekrachtiging van het per 18 december 2012 door de Kamer goedgekeurde en vastgestelde organisatieboek, met daarin de nieuwe formatie en inrichting van het Secretariaat (met bijbehorende functiewaardering).

Gezien onze hoofdtaak het verrichten van onderzoek is, hebben wij als uitgangspunt een sterke onderzoeksafdeling met hierbij een ondersteuning voor wat betreft de bedrijfsvoering, gehanteerd. Alle aan de bedrijfsvoering gerelateerde taken die momenteel nog door de onderzoeksafdeling worden uitgevoerd, zullen uiteindelijk bij de afdeling bedrijfsvoering komen te liggen. Wij hanteren in onze opzet een onderzoeksafdeling bestaande uit twaalf medewerkers, namelijk drie projectleiders, drie onderzoeksleiders en zes onderzoekers. De afdeling bedrijfsvoering bestaat uit een hoofd bedrijfsvoering, een medewerker bedrijfsvoering, een medewerker informatievoorziening en een huishoudelijke hulp. Toegevoegd aan de formatie is een jurist. Uiteraard staat het Secretariaat, zoals reeds genoemd, onder leiding van de secretaris.

2.3 Werkterrein en werkwijze onderzoek

Onze kerntaak is het doen van onderzoek. Bij het verrichten van onderzoeken heeft de Algemene Rekenkamer toegang tot alle overheidsdiensten, landsbedrijven, overheidsvennootschappen, gesubsidieerde instellingen en overige instellingen bij het beheer, waarvan het geldelijk belang van het Land rechtstreeks of zijdelings is betrokken.

De onderzoeksafdeling voert na vaststelling van een onderzoeksvoorstel door de leden van de Algemene Rekenkamer, het onderzoek uit. Voor elk onderzoek wordt een verantwoordelijke projectleider aangewezen. In de onderzoeksfase vindt uitwisseling van informatie plaats tussen de onderzoeksafdeling en de gecontroleerde(n). De onderzoeksfase eindigt met het opleveren van een nota van bevindingen. Deze nota van bevindingen wordt op ambtelijk niveau met de gecontroleerde afgestemd. De projectleider van het onderzoek schrijft, in samenwerking met het onderzoeksteam, op basis van de definitieve nota van bevindingen een rapportagevoorstel, waarin de bevindingen op hoofdlijnen staan omschreven. Daarnaast worden aanbevelingen en de bestuurlijke boodschap geconcipieerd. Tijdens het onderzoek zijn contactmomenten met de verantwoordelijke lid-rapporteur ingebouwd. Hierbij wordt in driehoek vorm (in samenzijn van de secretaris) overleg gepleegd over de richting en de boodschap van het onderzoek.

Na afronding van de onderzoeksfase begint de zogeheten bestuurlijke fase dat leidt tot vaststelling van het definitieve rapport. Voordat het definitieve rapport wordt vastgesteld vindt er bestuurlijk hoor en wederhoor plaats. De verantwoordelijke minister(s) krijgt(en) de mogelijkheid hun reactie te geven op het conceptrapport. Dit doen ze via een schrijven. Deze brief wordt, meestal in zijn totaliteit, opgenomen in het rapport en vergezeld van een nawoord van de Algemene Rekenkamer.

2.4 Lerend instituut

Ontwikkeling als instituut

Voltijds functioneren Algemene Rekenkamer
De Algemene Rekenkamer heeft reeds vorig jaar haar voornemen aangegeven voor het voltijds functioneren van de leden. Wij hebben in augustus 2012 een notitie inzake de overgang van deeltijd naar voltijds werken van de leden aan de Staten aangeboden. In dit groeidocument is de ambitie uitgesproken, om de positie van ons instituut in het democratisch bestel van Aruba verder te versterken. Wij zijn van mening dat, gezien de hoeveelheid van huidige en toekomstige werkzaamheden van de leden, het realiseren van het voltijds werken een *conditio sine qua non* is om de waarborgfunctie van het instituut te garanderen. De plannen tot het voltijds functioneren zijn reeds met een aantal stakeholders besproken en zo ook aan de Staten en de betrokken minister gecommuniceerd, ten einde medewerking te krijgen voor het bereiken van onze doelstelling. Wij zullen terdege rekening houden met de reeds ontvangen feedback op onze doelstellingen. Wij zullen de komende tijd alle stakeholders betrekken, om zo samen tot een concept-landsverordening, welke dit onderwerp regelt, te komen.

Masterclass Good Corporate Governance
Gezien de benoeming van het lid Wong in 2012 is van de gelegenheid gebruik gemaakt om hem de masterclass Good Corporate Governance te laten volgen. Het ging om de 13e editie van het professionaliseringsprogramma gericht op de authentieke en effectieve commissaris verzorgd door The University of the Dutch Caribbean. Het eerste deel van deze masterclass heeft plaatsgevonden op 19 en 20 november 2012 en het tweede deel op 10 en 11 december 2012. Door uitlandigheid heeft lid Wong slechts het tweede gedeelte van de masterclass gevolgd. In 2013 zal hij het eerste deel alsnog volgen.

Ontwikkeling op personeelsgebied

Wij zien onszelf als een lerend instituut. Op personeelsgebied zijn de nodige kansen geboden om de kennis en deskundigheid verder te vergroten. Deze ontwikkeling is zichtbaar op tal van terreinen.

Samenwerking Algemene Rekenkamer Nederland

De Algemene Rekenkamer heeft sinds eind 2000 een samenwerkingsrelatie met de Algemene Rekenkamer van Nederland. Deze samenwerking is erg succesvol gebleken. In 2012 stond deze samenwerking grotendeels in het teken van de inhaalslag van het onderzoek naar de achterstallige jaarrekeningen van het Land. De groei van onze samenwerking wordt zichtbaar in de vorm en opzet die voor elke missie wordt bereikt, waarbij een steeds verdere verdieping van de materie wordt bepaald in nauwe samenwerking met het onderzoeksteam. In 2012 is de samenwerking geconcretiseerd tot het uitwisselen van personeel. Een medewerker van de Algemene Rekenkamer van Nederland is voor 12 weken uitgezonden naar de Arubaanse rekenkamer. In 2013 zal dan door de Arubaanse rekenkamer personeel worden uitgezonden naar de Nederlandse rekenkamer.

De samenwerking tussen de beide rekenkamers was ook merkbaar tijdens het verzoekonderzoek naar het stelsel van integriteitszorg van de Servicio di Impuesto y Aduana (SIAD). De Algemene Rekenkamer had voor een dergelijk onderzoek geen capaciteit beschikbaar, maar wilde de Staten graag tegemoet komen. Dit onderzoek is, gezien de ruime ervaring op dit gebied, in samenwerking met de Nederlandse rekenkamer uitgevoerd.

Afgeronde opleidingen en gevolgde cursussen

Wij zijn blij te melden dat een medewerker van het Secretariaat in juli 2012 de masterfase van de opleiding Arubaans Recht aan de Universiteit van Aruba heeft afgerond. De afronding vond plaats met de verdediging van de scriptie *De onafhankelijkheid van rekenkamers binnen het Koninkrijk*.

In het kader van permanente educatie van registeraccountants, heeft een medewerker van het Secretariaat in 2012 een tweetal congressen en een cursus bijgewoond. Het ging om de congressen *Accountancy in beweging nieuw* en *De toekomst van de sociale zekerheid en de gevolgen voor de economie in crisis* gegeven te Curaçao en verzorgd door de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants. De verplichte cursus die door onze medewerker is bijgewoond was *Professioneel-kritische instelling openbaar accountants*.

In april 2012 hebben vijf medewerkers en de voorzitter het seminar *Politieke en ambtelijke verantwoordelijkheid in Aruba*, verzorgd door prof. mr. dr. D.J. Elzinga,

aan de Universiteit van Aruba gevolgd. Daarnaast hebben twee medewerkers van het Secretariaat eind oktober/ begin november 2012 (deels) de seminars *Transnationale normstelling: kans of bedreiging?* en *Ontwerpen van smart rules & regimes: good legal governance?* bijgewoond. De spreker op dit seminar was prof. mr. dr. M.A. Heldeweg.

Van 7 februari tot en met 25 april 2012 heeft een medewerker van de afdeling Bedrijfsvoering met succes de cursus *Document Management en Archief Management II* gevolgd, verzorgd door het Bureau Interne Diensten.

Op 7 november 2012 heeft de waarnemende secretaris een symposium bijgewoond, georganiseerd door de Stichting Overheidsaccountants Bureau (SOAB) te Curaçao. Op die dag hebben sprekers van diverse rekenkamers in de regio het woord gevoerd. Ook de directeur van de Directie Financiën van Aruba, de beleidsdirecteur/ Interim Secretaris Generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao en de directeur Bedrijfsvoering en Ondersteuning van het Openbaar Lichaam Bonaire, hebben een toespraak gehouden. In de toespraken werd ingegaan op de uitdagingen in de overheidsfinanciën en vooral op het begrip verantwoording. Ook hebben de rekenkamers inzicht gegeven in hun verdere ontwikkelingen en toekomstige plannen.

Als laatste hebben drie medewerkers van het Secretariaat op 19 oktober 2012 hun certificaat behaald voor het succesvol afronden van de verdiepingsmodule *Beleidsproces* van de Leergang Openbare Financiën Aruba, verzorgd door de Directie Financiën.

25 jaar Algemene Rekenkamer

In 2012 heeft de Algemene Rekenkamer haar 25-jarig bestaan mogen vieren. Deze viering heeft plaatsgevonden op 10 mei 2012 en stond in het teken van "*Duna Cuenta*". Bij deze viering is middels een interrelatie tussen kunst en de Algemene Rekenkamer, ingegaan op het belang van het afleggen van verantwoording.

In de toespraak gegeven door de heer Nuboer is ingegaan op de ondernomen stappen in het kader van de verbetering van het financieel beheer van het land. De Algemene Rekenkamer heeft op deze avond stilgestaan bij de rol van zowel ministers als de Staten om het Land te tillen naar het volgend niveau van deugdelijkheid van bestuur.

Ook is ingegaan op het aspect integriteit binnen de Arubaanse overheid. Als Algemene Rekenkamer hebben wij aangegeven in samenwerking met de Algemene Rekenkamer van Nederland te werken aan een integriteitstool dat gebaseerd is op het *IntoSaint* model. Dit model kan worden aangepast en toegepast binnen de Arubaanse overheid. De Algemene Rekenkamer wenst haar voorbeeldrol op dit gebied kenbaar te maken.

Het verbeteren van het financieel beheer en het integriteitsthema zijn twee belangrijke onderwerpen die wij gekozen hebben als uitwerking van onze visie zoals vastgelegd in ons strategisch beleidsplan.

Reflectiedag Algemene Rekenkamer

Op 19 oktober 2012 heeft de Algemene Rekenkamer een *Dia di Reflexion* georganiseerd bij The Old Cunucu House. Deze dag werd geopend met een welkomstwoord door de voorzitter en de waarnemende secretaris. Daaropvolgend is een presentatie van het concept *Servicio di 5 strea* door medewerkers van het Departamento Recurso Humano gegeven. In een toespraak door de voorzitter, werd allereerst het nieuwe lid, de heer Wong door de voorzitter van harte welkom geheten. Vervolgens ging de voorzitter in op onze normen en

waarden, in het verlengde van ons strategisch beleidsplan. Een belangrijk deel van de toespraak van de voorzitter richtte zich op het begrip integriteit, een van de basiswaarden van de Algemene Rekenkamer. Als afsluiting van de middag, is middels een sessie, verdere uitwerking en verdieping gegeven aan onze normen en waarden. Wij kijken terug op een succesvolle dag.

Omgevingsbewustzijn

In 2012 hebben wij een start gemaakt met de opschoning van ons archief. Het Secretariaat heeft in september 2012, een selectielijst samengesteld van de archiefstukken die in aanmerking komen voor vernietiging en waarvan de bewaartermijn reeds was verlopen. Het betreft archiefstukken over de periode 1961 tot en met 2001. Op 8 november 2012 werden de archiefstukken op een verantwoorde manier, rekening houdend met het milieu en recyclage, vernietigd. Dit gebeurde onder toezicht van twee getuigen.

2.5 Integriteit

Bij de Algemene Rekenkamer staat integriteit hoog in het vaandel. De Algemene Rekenkamer heeft zich opengesteld voor een *Self-Assessment* sessie op het gebied van Integriteit. Deze zogeheten *SAINT*-sessie heeft plaatsgevonden op 5 en 6 december 2012 en is verzorgd door een deskundige op het gebied van Integriteit van de Nederlandse rekenkamer in samenwerking met een lokale moderator, die reeds in september 2011 de door de Nederlandse rekenkamer verzorgde cursus tot moderator, heeft bijgewoond.

In deze workshop hebben personeelsleden van het Secretariaat van de Algemene Rekenkamer de verschillende stappen van de methodologie op het gebied van *Self Assessment* doorlopen. Het uiteindelijk resultaat van deze workshop was een management rapport dat is aangeboden aan de Algemene Rekenkamer. De moderators hebben in samenzijn van het personeel een korte presentatie aan de Algemene Rekenkamer gegeven om het management rapport toe te lichten.

In dit management rapport zijn de resultaten van de verschillende stappen van de *Self-Assessment* inzake Integriteit opgenomen. Het gaat hier om de beschrijving

van de processen van onze organisatie, het identificeren van de kwetsbare processen, het vaststellen van een kwetsbaarheidsprofiel, het in kaart brengen van de bestaande maatregelen om de kwetsbaarheid van de organisatie te verlagen en een analyse van het verschil tussen het kwetsbaarheidsprofiel en de integriteitsmaatregelen waar de organisatie over beschikt. Op basis van deze stappen zijn aanbevelingen geformuleerd om de waarborging van integriteit binnen het instituut te blijven verbeteren.

3 Verslag van de werkzaamheden

3.1 Kamervergaderingen

In 2012 waren er in totaal 26 reguliere Kamervergaderingen. Belangrijke agendapunten in de reguliere vergadering waren: de inhaalslag van het onderzoek naar de achterstallige jaarrekeningen van het Land, de inhoud van het onderzoeksprogramma 2013, het verhogen van de remuneratie en het voltijds functioneren van de Algemene Rekenkamer, invulling van de vacatures bij het Secretariaat, interne procesbeschrijvingen en verduidelijking rollen binnen het instituut.

Daarnaast zijn er vier bijzondere vergaderingen door de voorzitter bijeen geroepen. Drie van deze bijzondere vergaderingen hadden betrekking op de vaststelling van de rapporten inzake de inhaalslag van de achterstallige jaarrekeningen van het Land, één ging in op wijziging van de LARA.

Voor wat betreft vergaderingen in de rol van lid-rapporteur, hebben er in totaal zes vergaderingen plaatsgevonden. Het ging om vergaderingen van de onderzoeken naar de jaarrekeningen van het Land, het onderzoek van de integriteitszorg bij de SIAD en het onderzoek *Terugblik publieke sector in beeld*. Ook bestond er een open communicatielijn tussen de projectleiders en de lid-rapporteurs via mailverkeer.

3.2 Contactmomenten van de Algemene Rekenkamer

In ons strategisch beleidsplan 2011 hebben wij aangegeven dat wij naast oordelen door middel van onderzoek, ook relevante bestuursadviezen wensen te verstrekken ter verdere verbetering van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit betekent een intensivering van bestuurlijk overleg met belangrijke stakeholders, zoals de Staten, de ministers en andere gezagsdragers. Ook in het kader van haar samenwerking heeft de Algemene Rekenkamer belangrijke contactmomenten gehad in 2012, waarvan wij de belangrijkste momenten kort samenvatten.

Lid Stuurgroep Verbetering financieel beheer land Aruba

De Algemene Rekenkamer is sinds 2011 lid van de *Stuurgroep Verbetering financieel beheer land Aruba*. Deze stuurgroep, in de praktijk bestaande uit de initiatiefnemers van het project ter verbetering van het financieel beheer, zijnde de voorzitter van de Staten, de voorzitter van de Algemene Rekenkamer, de minister van Financiën en de minister-president, is een aantal keren bijeen gekomen om de voortgang van de werkzaamheden te bespreken. In 2012 hebben er drie stuurgroep vergaderingen plaatsgevonden om dit project tot een goed einde te brengen.

Vergaderingen en presentaties Staten

In 2012 hebben er diverse vergaderingen met commissies binnen de Staten plaatsgevonden. Zo hebben er besprekingen plaatsgevonden over het voltijds functioneren van de Algemene Rekenkamer en de positie van de Algemene Rekenkamer. Ook zijn er in het kader van de begrotingsbehandeling van de Algemene Rekenkamer en de benoeming van het derde lid, contactmomenten geweest met de Staten.

In het kader van het onderzoek naar de (achterstallige) jaarrekeningen van het Land, heeft op 17 oktober 2012 een briefing plaatsgevonden voor de Commissie Landsuitgaven met als doel de resultaten van het onderzoek 1986-2011 onder de aandacht te brengen. Ook is een blik geworpen op de ontwerplandsverordeningen inzake de jaarrekeningen, waarbij de invalshoek van de Algemene Rekenkamer nader is toegelicht. De gepresenteerde informatie kan de Statenleden bijstaan bij de parlementaire behandeling van de jaarrekeningen.

Een belangrijk onderwerp was tevens het verzoek van de Staten om een integriteitsonderzoek uit te voeren bij de SIAD. De opzet en afbakening van het onderzoek is in diverse vergaderingen besproken. Als afsluiting heeft de Algemene Rekenkamer de resultaten van haar onderzoek op 7 december 2012, aan de Commissie Landsuitgaven gepresenteerd.

Samenwerking Nederlandse rekenkamer

In januari 2012 zijn twee leden en de waarnemende secretaris naar Nederland afgereisd voor de concretisering van afspraken rondom de samenwerking van de Algemene Rekenkamer van Aruba met die van Nederland. Tijdens deze reis zijn ook de mogelijkheden van de inzetbaarheid van de Nederlandse rekenkamer voor wat betreft het verzoekonderzoek vanuit de Staten, namelijk het onderzoek naar het stelsel van de integriteitszorg bij de SIAD, besproken. Tevens zijn bezoeken afgelegd aan de Randstedelijke rekenkamer in Amsterdam en de Noordelijke rekenkamer in Assen, in het kader van de optimalisering van onze eigen bedrijfsvoering. Hierbij is gebruik gemaakt van de gelegenheid om een gesprek te voeren met de heer Warmelink, hoogleraar en expert op het gebied van

rekenkamers, in het kader van het uitwerken van de plannen van het voltijds functioneren van de Algemene Rekenkamer.

In de periode van 27 november 2012 tot en met 1 december 2012 zijn de drie leden van de Algemene Rekenkamer naar Nederland afgereisd in vervolg op de samenwerkingsrelatie tussen beide rekenkamers. In Nederland is strategisch en bestuurlijk overleg gepleegd met het college van de Nederlandse rekenkamer. Ook is gesproken met een vertegenwoordiger van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarnaast is van de gelegenheid gebruik gemaakt om aanwezig te zijn bij de afscheidsreceptie van de heer Gerrit de Jong, collegelid van de Algemene Rekenkamer van Nederland en hem te bedanken voor de steun en samenwerking gedurende de jaren.

Relatie Algemene Rekenkamer van Sint Maarten

In november 2012 zijn de drie leden samen met de waarnemende secretaris afgereisd naar Sint Maarten in het kader van de samenwerking tussen de rekenkamers in het Koninkrijk. De activiteiten bestonden uit zowel het bestuurlijk overleg als het bijwonen van een speciaal voor deze gelegenheid georganiseerd symposium. Het doel van dit symposium was om informatie te verschaffen over de rollen en het functioneren van de Hoge Colleges van Staat alsmede het bevorderen van het belang van de *checks and balances* binnen een democratie.

3.3 Onderzoek en onderzoeksactiviteiten

Het jaar 2012 heeft grotendeels in het teken gestaan van de grote inhaalslag naar het onderzoek van de jaarrekeningen tot en met 2010 en die van 2011 van het Land. Daarnaast is er een verzoekonderzoek verricht in samenwerking met de Algemene Rekenkamer van Nederland en is er een opzet gemaakt voor het monitoringsproces.

Onderzoek naar de jaarrekeningen van het Land

Project verbetering financieel beheer land Aruba

Het Land kampte al jaren met achterstanden in het aanbieden van de jaarrekeningen van het Land aan de Staten. Ook de behandeling van de jaarrekeningen door de Staten heeft nog nooit plaatsgevonden. Begin 2010 hebben de regering, de Staten en de Algemene Rekenkamer initiatieven genomen om het begrotings- en verantwoordingsproces van het Land te verbeteren. De actoren die verantwoordelijk zijn voor de belangrijke processen in de Arubaanse comptabele omgeving zijn bij elkaar gekomen, met als doel om op een gestructureerde wijze met elkaar samen te werken en tot een oplossing te komen voor de problemen die door de controlerende instanties jarenlang zijn aangekaart. Deze samenwerking resulteerde in het project Verbetering financieel beheer land Aruba. Een onderdeel van dit project was het wegwerken van de achterstanden in het aanbieden van de jaarrekeningen aan de Staten. Dit deelproject werd op 31 augustus 2012 afgerond toen de jaarrekeningen van het Land en rapporten van de Algemene Rekenkamer werden aangeboden aan de Staten.

Rapporten rekeningen Land 1986 tot en met 1996

Ook alle bestaande rapporten van de Algemene Rekenkamer over de rekeningen van het Land vanaf 1986, zijn in het kader van de inhaalslag (wederom) aan de Staten aangeboden. De Algemene Rekenkamer heeft in 1988, de rekening van het Land over 1986 bij brief aan de minister van Financiën afgedaan.

De rapporten van de Algemene Rekenkamer over de rekeningen 1987, 1988 en 1989 van het Land, zijn in het verleden op 30 mei 1997, aan de Staten aangeboden.

Het rapport van de Algemene Rekenkamer over de jaarrekening 1990-1996 betrof het eerste onderzoek in tranchevorm. In deze tranche heeft de Algemene Rekenkamer getracht een oordeel te vormen omtrent de rechtmatigheid, volledigheid, juistheid en tijdigheid van de cijfers alsmede omtrent de toelichting van de jaarrekeningen van het Land. Dit rapport is in het verleden op 28 september 1999 aan de Staten aangeboden.

Rapporten onderzoek jaarrekening Land 1997 tot en met 2004

Eind augustus 2012 zijn ook de reeds in november 2010 vastgestelde rapporten van de Algemene Rekenkamer, inzake de jaarrekeningen 1997 tot en met 2000 en 2001 tot en met 2004 officieel gepubliceerd. Het onderzoek naar de jaarrekeningen over de dienstjaren 1997-2000 betrof de tweede tranche. Bij deze tranche heeft de Algemene Rekenkamer uitgebreid stilgestaan bij de problemen die zich rond de controle van de jaarrekeningen voordoen. De derde tranche jaarrekeningen

omvatte de jaarrekeningen over de dienstjaren 2001-2004. In het rapport over deze derde tranche jaarrekeningen, hebben wij getracht inzicht te geven in de bedrijfsvoering van een aantal belangrijke bedrijfsprocessen binnen de overheidsorganisatie.

Onderzoek naar de jaarrekening 2005-2007 van het Land

Een van de onderzoeken die in het kader van het inhaaltraject is afgerond en waarvan het rapport in 2012 is gepubliceerd betreft het rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen 2005-2007 van het Land. Dit rapport had betrekking op de vierde tranche jaarrekeningen van het Land die de Algemene Rekenkamer in het kader van het inhaaltraject heeft onderzocht. Bij deze tranche jaarrekeningen hebben wij stilgestaan bij de mate en de reikwijdte van het onderzoek dat door de Centrale Accountantsdienst (CAD) -namens de minister van Financiën- is uitgevoerd. Dit wordt de controledichtheid genoemd. Daarnaast hebben wij aansluitingen gemaakt tussen de goedgekeurde begrotingen van het Land, de financiële administratie en de jaarrekeningen.

Onderzoek naar de jaarrekeningen 2008-2010 van het Land

In 2012 is ook het onderzoek naar de jaarrekeningen 2008 tot en met 2010 verricht. Bij dit onderzoek, betreffende de vijfde tranche jaarrekeningen, hebben wij wederom aansluitingswerkzaamheden verricht op de financiële administratie van het Land. Daarnaast hebben wij voor de jaarrekening 2010 een vergelijking gemaakt tussen de goedgekeurde begroting en de gerealiseerde begroting om inzicht te bieden in de mate waarin de Staten hun budgetrecht kunnen uit oefenen.

Onderzoek naar de jaarrekening 2011 van het Land

Het rapport van het onderzoek naar de jaarrekening 2011 bestond uit drie onderdelen. Het eerste deel was een terugblik op 25 jaar onderzoek naar de jaarrekening van het Land. De afgelopen 25 jaar hebben de CAD en de Algemene Rekenkamer op detailniveau gerapporteerd over de tekortkomingen in het financieel beheer. Wij hebben al deze rapporten geanalyseerd en hebben de structurele tekortkomingen in kaart gebracht. Daarna zijn wij ingegaan op de plannen voor de verbetering van het financieel beheer van het Land. Wij hebben beschreven wat er al verbeterd is en welke verdere verbeteringen wij noodzakelijk achten. Als laatste hebben wij onze bevindingen van ons onderzoek naar de jaarrekening 2011 beschreven. Wij hebben gerapporteerd over de verrichte aansluitingswerkzaamheden en de realisatie van de begroting 2011.

Verzoekonderzoek integriteitszorg SIAD

De Staten hebben de Algemene Rekenkamer verzocht om een integriteitsonderzoek bij de SIAD te verrichten. Het doel van dit onderzoek was om bij te dragen aan het waarborgen van de integriteit en het voorkomen van integriteitsinbreuken bij de SIAD. Onze probleemstelling was als volgt: in hoeverre heeft de SIAD een toereikend stelsel van integriteitszorg geïmplementeerd?
Voor dit onderzoek hebben wij integriteit omschreven als 'het naleven van aan de functie verbonden ethische normen'. Het stelsel van integriteitszorg is het geheel van maatregelen om integriteit binnen een organisatie te bevorderen. Wij hebben bij dit onderzoek specifiek aandacht besteed aan informatiebeveiliging, omdat de bescherming van de vertrouwelijkheid van informatie een belangrijk onderdeel is van integriteitszorg.
Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de eerste twee weken van juni 2012. Wij hebben in de periode daarvoor reeds de relevante stukken bij de SIAD opgevraagd. Na het ambtelijke en bestuurlijke hoor en wederhoor is ons rapport op 7 december 2012 gepubliceerd.

Onderzoek Terugblik publieke sector in beeld

De Algemene Rekenkamer heeft op 30 oktober 2012 een vervolgonderzoek van ons rapport *Publieke Sector in Beeld* aangekondigd. Dit eerste vervolgonderzoek heeft plaats gevonden gedurende de periode van 5 november 2012 tot en met 30 november 2012. Het doel van dit vervolgonderzoek was om de stand van zaken met betrekking tot het opstellen en actualiseren van instellingsbesluiten van diensten, waarvan dit nog niet in orde was, na te gaan.
Dit achten wij van belang voor het Land, aangezien het ontbreken van een instellingsbesluit betekent dat de taakverdeling en de verantwoordelijkheden niet formeel zijn geregeld, waardoor er onduidelijkheden kunnen ontstaan over wie de verantwoordelijkheid draagt voor welke taak. Het niet formaliseren van de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is een gemiste kans om ook het structureel afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken door de diensten en directies te regelen in bijvoorbeeld het instellingsbesluit.

De Algemene Rekenkamer heeft op 14 december 2012 in briefvorm de resultaten, de conclusies en aanbevelingen van haar onderzoek aan de regering gerapporteerd met het verzoek om een reactie hierop te geven. Deze reactie hebben wij op 17 januari 2013 ontvangen. Wij hebben de resultaten van ons vervolgonderzoek middels brief gepubliceerd op 22 januari 2013.

Opzet monitoringsproces

Het Secretariaat van de Algemene Rekenkamer heeft in 2012 monitoringsactiviteiten intern beschreven en een structureel karakter gegeven. Wij zijn sinds de tweede helft van 2012 bezig met de monitoring van de verschillende ministeries. Monitoringsactiviteiten houden voor het onderzoeksteam van de Algemene Rekenkamer onder andere in:

- het bijhouden van de verschillende ontwikkelingen, zoals beschreven in de begroting van het Land voor wat betreft aangegeven beleidsintenties of aangekondigde bezuinigingen;
- het bijhouden van resultaten van onafhankelijke onderzoeken ingesteld door een minister of onder hem ressorterende diensten en directies;
- het vergaren van informatie in brede zin bij diverse diensten en directies.

Het bijhouden en/of het vergaren van informatie kan worden gedaan door aan de ene kant documenten te raadplegen, maar ook door aanvullende gesprekken met ambtenaren of andere relevante personen binnen of buiten de overheid. De monitoringsactiviteiten vinden gedurende het hele jaar door plaats.

Op basis van vooraf vastgestelde criteria, voert het onderzoeksteam naar aanleiding van haar monitoringsactiviteiten een risicoanalyse uit, waarna mogelijke onderzoeksonderwerpen geprioriteerd en toegelicht worden ter aanbieding aan de Algemene Rekenkamer. Dit vormt een basis voor de besluitvorming in de Kamervergadering inzake de te verrichten onderzoeken (voor komend jaar/ jaren).

3.4 Brieven aan de Staten

Reactie WODC-rapport

Wij hebben bij brief van 3 februari 2012 aan de Staten en aan de minister-president onze reactie gegeven op het rapport *De staat van bestuur van Aruba* van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie van Nederland. In de brief geven wij vanuit ons perspectief een reactie op het rapport. Het rapport van het WODC bevat geen specifieke aanbevelingen. Wij geven in onze reactie onder anderen aan, dat wij het met de hoofdconclusie van het WODC eens zijn. De conclusie over de kwetsbaarheden op de beleidsterreinen als aanbestedingen, personeelsbeleid en vergunningenbeleid zijn mede gebaseerd op onze rapporten. Hoewel de geciteerde rapporten al enige jaren geleden zijn gepubliceerd is naar onze mening de situatie niet structureel verbeterd.

Wij vinden het rapport van het WODC een belangrijk rapport. Het geeft veel aanknopingspunten om tot daadwerkelijke verbeteringen in het bestuur van Aruba te komen. Wij achten het wenselijk dat de regering hiervoor initiatieven ontwikkelt. Met deze brief hebben wij een aantal punten genoemd die vanuit ons perspectief belangrijk zijn:

- hoge prioriteit van regering en Staten voor de voortgang van het project Verbetering Financieel Beheer land Aruba;
- verbeteren van de respons op controlerapporten van de Algemene Rekenkamer en van de CAD;
- versterken van de onafhankelijke positie van de Algemene Rekenkamer.

Wij hopen dat onze reactie, tezamen met de reacties van anderen, voor de Staten en de regering aanleiding zijn een concreet plan van aanpak vast te stellen dat beoogt de door het WODC gesignaleerde tekortkomingen daadwerkelijk aan te pakken. In onze ogen heeft de burger van Aruba er recht op dat daadwerkelijke verbeteringen in het openbaar bestuur worden gerealiseerd. Een plan van aanpak is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde.

Input ontwerp-landsverordening nieuwbouw en renovatie HOH

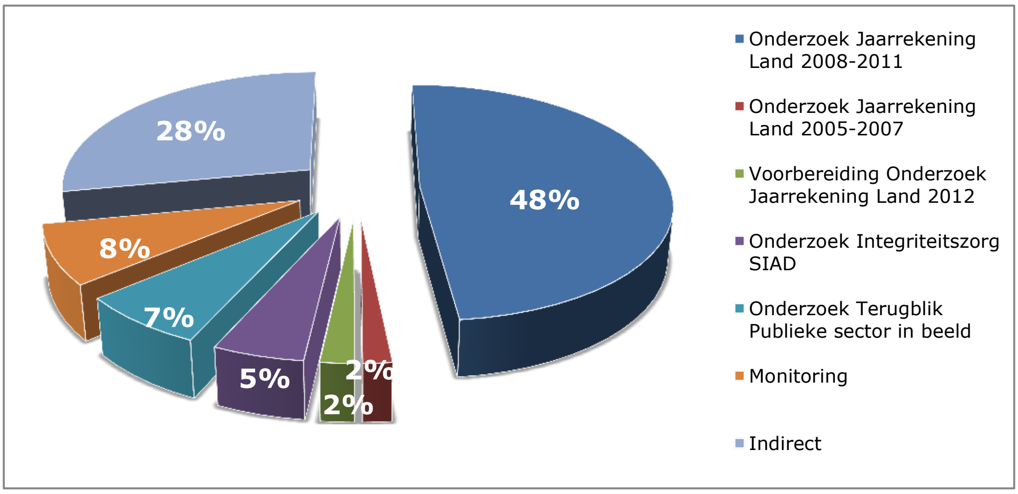
De Algemene Rekenkamer heeft in december 2012 input gegeven op de ontwerp-landsverordening houdende machtiging van de minister belast met Volksgezondheid, tot het aangaan van een overeenkomst voor een lange periode en tot afwijking van een drietal landsverordeningen met het oog op de verwezenlijking van nieuwbouw en renovatie van het dr. Horacio Oduber Hospitaal (HOH), alvorens deze te behandelen. De Algemene Rekenkamer heeft als toevoeging van de reeds gestelde vragen van de Centrale Commissie van de Staten, de vraag gesteld over de wijze waarop de regering de financiering van de nieuwbouw en renovatie, in de jaarrekening van het Land zou gaan verantwoorden alsook de impact van deze (soortgelijke) financiering op het financieringstekort van het Land. Ook hebben wij aan de Staten als aanbeveling meegegeven om periodiek, van voortgangsrapportages voorzien te worden, waarmee gemonitord en gestuurd kan worden. Hiermee dient gewaarborgd te worden dat de Staten betrouwbare, juiste en volledige informatie ontvangen.

3.5 Tijdsbesteding

In 2012 waren de activiteiten vooral gericht op de inhaalslag van het wegwerken van de achterstanden voor wat betreft het onderzoek naar de jaarrekeningen van het Land. Met de bestaande mankracht binnen de onderzoeksafdeling, met ondersteuning van de Algemene Rekenkamer van Nederland, is het gelukt de inhaalslag per eind augustus 2012 af te ronden door de publicatie van de rapporten zoals genoemd in paragraaf 3.3. Dit is gezien het gebrek aan mankracht, een hele prestatie geweest. In figuur 2 wordt de verdeling van de bestede uren over de verschillende onderzoeken gepresenteerd.

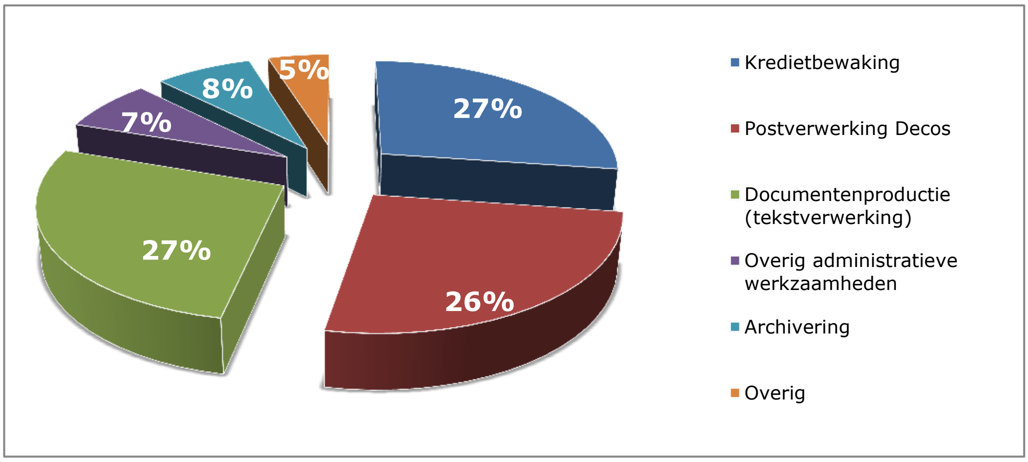
Figuur 2 Tijdsbesteding Onderzoeksafdeling over 2012

Uit bovenstaand figuur is af te leiden dat de inzetbaarheid van de onderzoeksafdeling vooral gericht was op de inhaalslag van de jaarrekening, waarbij het grootste deel betrekking had op het onderzoek naar de jaarrekeningen 2008 tot en met 2011 van het Land. Het onderzoek naar de jaarrekening 2005 tot en met 2007 heeft voor het grootste deel plaatsgevonden in 2011. De indirecte uren van de onderzoeksafdeling hebben te maken met taken gerelateerd aan de bedrijfsvoering, het volgen van cursussen/ trainingen.

Voor wat betreft de afdeling Bedrijfsvoering is de indeling van de activiteiten als volgt weer te geven.

Figuur 3 **Tijdsbesteding Afdeling Bedrijfsvoering 2012**

De meeste uren in de afdeling Bedrijfsvoering werden besteed aan documentenproductie, de kredietbewaking van de Algemene Rekenkamer en de postverwerking in het postregistratiesysteem Decos. De overige activiteiten van de afdeling Bedrijfsvoering bestond uit postbezorging, kopieerwerk en verwerken urenverantwoordingstaten van het personeel.

Deskundig advies

De Algemene Rekenkamer heeft in april 2012 deskundig advies ingehuurd om haar interne processen te herzien, waar nodig aan te passen en te implementeren. Het ging om het opstellen/herzien van procedures en richtlijnen voor wat betreft de financiële administratie, het informatie en archiefbeleid, het onderzoeksproces, de automatisering en algemene procedures en werkwijzen. Hierbij is ook meegenomen opstellen van een eigen personeelshandboek en -reglement. De implementatie en evaluatie hiervan zal plaatsvinden in de eerste helft van 2013.

Ook op het gebied van organisatieontwikkeling heeft de Algemene Rekenkamer deskundig advies ingehuurd. Hier is met name aandacht besteed aan verduidelijking van rollen, ontwikkeling als organisatie en het levend houden van de afgesproken normen en waarden.

4 Financiële verantwoording 2012

Onderstaand worden de voorlopige gerealiseerde cijfers[1] betreffende de begrotingsuitvoering voor het dienstjaar 2012 weergegeven.

Tabel 1 **Voorlopige kosten en investeringen Algemene Rekenkamer 2012**

	Omschrijving	Gerealiseerde cijfers 2012	Begroting 2012	Verschil	Gerealiseerde cijfers 2011
Kosten (in AWG)					
4100	Salarissen en sociale lasten	985,668	2,147,400	1,161,732	973,056
4200	Werkgeversbijdragen	278,895	703,400	424,505	301,695
4300	Goederen en diensten	612,171	1,051,300	439,129	609,855
4600	Overdrachten aan regeringen en internationale instellingen	1,080	3,200	2,120	600
4700	Verrekeningen, bijdragen en afschrijvingen	50,200	139,300	89,100	65,200
	Totaal	**1,928,014**	**4,044,600**	**2,116,586**	**1,950,407**
Kapitaaluitgaven (in AWG)					
6000	Aankoop duurzame goederen	40,363	76,300	35,937	299,480
	Totaal	**40,363**	**76,300**	**35,937**	**299,480**
	TOTAAL	**1,968,377**	**4,120,900**	**2,152,523**	**2,249,886**

Bron: Kredietbewaking van de Algemene Rekenkamer per 15 maart 2013

De onderbesteding uit de kostensfeer is voornamelijk gerelateerd aan de begrote kosten voor het voltijds werken van de Algemene Rekenkamer. Deze plannen zijn nog niet gerealiseerd. Ook het niet vervullen van de vacatures bij het Secretariaat van de Algemene Rekenkamer vindt zijn weerslag in de onderbesteding van de kosten voor 2012. In 2012 heeft de Algemene Rekenkamer een poging gedaan om die vacatures te vervullen door 2 onderzoekers en 1 onderzoeksleider voor te dragen.

Een deel van onze investeringen betrof de verdere verbouwing binnen het pand van de Algemene Rekenkamer en de aankoop van kantoormeubilair. Het is ons niet gelukt het bedrag aan investeringen geheel uit te putten, door onder meer de prioritering in de werkzaamheden van de afdeling Bedrijfsvoering en de leveringsproblematiek voor wat (kantoor)meubilair betreft.

[1] Deze bedragen zijn nog niet afgestemd met de Directie Financiën, noch aan een accountantscontrole onderworpen.

Bijlage 1: Afkortingen

CAD	Centrale Accountantsdienst
Land	land Aruba
LARA	Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba
minister van Financiën	minister van Financiën, Communicatie, Utiliteiten en Energie
SIAD	Servicio di Impuesto y Aduana
SOAB	Stichting Overheidsaccountants Bureau
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum